

Zemědělství není možné politizovat

Letošní úroda obilovin a olejnin je „pod střechou“ a nastává období oslav. Je ale v letošním roce vůbec co slavit a jaká je celková situace v sektoru? Chtějí zemědělci stále vyjet s traktory do ulic? O tom mluví v rozhovoru prezident Agrární komory České republiky Jan Doležal.

Nechceme od státu další peníze, chceme jen svobodně podnikat v prostředí, které je férové a ekonomicky udržitelné

■ Opakovaně žádáte, aby stát přidával peníze do zemědělství, proč?

Tak jednoduché to není. To, že chceme další peníze, je určitá mediální zkratka, která tu vznikla zřejmě z nepochopení situace. V nezavěšeném pozorovateli může vyvolat dojem, že „zhyčkaní a nenasytní“ zemědělci už nevědí, o co by si ještě řekli. My ale nechceme od státu další peníze, chceme svobodně podnikat v prostředí, které je férové a ekonomicky udržitelné při nastavování pravidel, ale i při formulování vize pro budoucí vývoj agrárního sektoru je tento aspekt upozaděn ve prospěch populismu směřujícího k získání politických bodů od městských voličů. Do pravidel, která musíme dodržovat, tak vstupují věci, které jsou nejen neslučitelné s praxí, ale zároveň nemohou nikdy ekonomicky fungovat, obzvláště pokud neplatí pro naše kolegy v dalších evropských zemích a už vůbec ne v zemích mimo EU.

A tím se vracím zpátky k tomu, proč žádáme ministry zemědělství a financí o pomoc. Není zkratka možné dlouhodobě produkci prodražovat dalšími regulacemi a nařízeními, které jsou spojené s náklady a byrokracií, a zároveň v rámci dodavatelsko-odběratelského řetězce tahat za nejkratší konec provazu. My do cen vyšší náklady promítnout nemůžeme, ceny jsou nám oznamovány, nevychází se o nich.

■ Můžete tedy uvést konkrétní příklad pokřivení trhu?

Podívejte se na ceny živých kuřat, které dostávají zemědělci. V meziročním srovnání jsou nízké už devět měsíců za sebou. Je sice pravda, že ceny klesly i na pultech, ale myslíte, že zákazníkům dotují kuřata supermarkety? Kdepak, zaplatí to zase český zemědělec. Obchodní řetězce tlačí na dodavatele, aby jim zboží prodávali za co nejnižší ceny, v opačném případě je dovezou i ze třetích zemí jako Ukrajina. Tamní zemědělci ale mají nižší náklady, protože nemusí dodržovat tak přísné standardy produkce jako my. Přitom zde dozorové orgány opakovaně upozorňují na nedostatky v kvalitě, jde například o salmonelu.

To je následek nesystémového přístupu k zemědělství ze

strany státu, který jsem popsal na začátku. Zodpovědnost a následky ale nenesou politici, nýbrž naši zemědělci, případně spotřebitelé.

Zároveň vnímáme, že stát nepočítá s tím, že by zemědělcům pomohl se zvládnáním přibývajících regulací, které na ně valí. Nároky rostou, ale plánované výdaje ministerstva zemědělství i jejich podíl na státním rozpočtu se každý rok snižují. Nicméně pořád platí, že kdyby byla naše zemědělská politika spravedlivá, předvídatelná a udržitelná, nebylo by potřeba něco masivně zemědělcům kompenzovat a my bychom na to netlačili.

■ Není předvídatelná? Ministr Marek Výborný říká, že zemědělce navštěvuje a baví se s nimi o jejich situaci, stejně tak konzultuje kroky s nevládními organizacemi.

To, že ministr mezi zemědělce jezdí, je určitě dobře. Možná uslyší a uvidí i něco jiného, než si myslí někteří jeho vládní kolegové. Faktem je, že letošní rok bude pro zemědělce hospodářsky zřejmě nejhorším rokem od vstupu ČR do EU. Vloni byl nejhorší od roku 2011, a když jsem to avizoval, slyšel jsem od mnoha politiků vládní pětikoalice, že nemluvíme pravdu.

Kdyby byla naše zemědělská politika spravedlivá, předvídatelná a udržitelná, nebylo by třeba něco masivně zemědělcům kompenzovat

Pokud si ale problém nepřiznáme, nemáme přece šanci jej řešit. Dnes už přestávají být rentabilní i dobré zemědělské podniky a bez vize, že se k ziskovosti při současném systému vrátí, jsou na prodej. A kdo je kupuje? Spekulační kapitál, který dost možná bude na polích pouze „ukládat uhlík“ z CO₂ povolenek a půjde cestou nejmenšího odporu. Zbaví se zvířat, zbaví se zaměstnanců, firmu rozepíše na „bílé koně“ do 40 let, aby dosáhl na bonus pro mladé, posbírá redistribuci pro virtuálně menšího zemědělce, na oko bude bez produkce hospodařit ekologicky a bude stoprocentně ziskový. Co z toho ale bude mít společnost? Co takový zemědělec skutečně uvede na trh? Jaké odvede daně? Kolik zaměstná lidí? K čemu nám potom jsou špičkové dozorové orgány? Aby jejich pracovníci chodili stále dokola k posledním mohykánům, kteří ještě chtějí skutečně zemědělsky hospodařit?

■ Mnohé tyto mantinely jsou ale dány pravidly společné zemědělské politiky.

Ano i ne. Protože právě nyní se poprvé v historii v souvislosti s novou reformou nabízí členským státům, aby si pravidla vytvořily pro sebe. Bohužel u nás do strategického plánu hlasitě mluvili všichni, kromě samot-

Prezident Agrární komory ČR Jan Doležal.

Foto: archiv AK ČR

ných zemědělců. Možná i dobré záměry jsme uchopili špatně a v mnohém jsme opět přísnější a ambicióznější než Brusel. Za to všechno pak zemědělci dostávají vůbec nejvyšší základní platbu na hektar v EU.

I proto říkáme dost. Žádné další zpřísnování pravidel za této situace zkrátka nemůže přijít. Jeden příklad za všechny. Za celý rok má platit regulace, pro kterou nejsou hotová finální pravidla, neexistuje k ní zatím dopadová studie a kontrolní orgány nevědí, jak by ji měly v praxi kontrolovat. Jedná se o zpřísnění ochrany půdy proti erozi s tím, že za erozně ohroženou bude nyní považováno plošně 65 procent orné půdy místo dosavadních 25 procent. Pro srovnání, v sousedním hornatém Rakousku mají erozně ohroženou půdu jen na výměře kolem 12 procent.

Náš úřednický přístup je pro zemědělce omezující, finančně nákladný a byrokraticky nezvládnutelný. Jedná se o nesmyslně ambiciózní, preventivní, restriktivní ochranu, jejíž dodržování se bude vynucovat i tam, kde nikdy eroze nevznikla. Naopak systém nepostihne případy, kde podle teoretických výpočtů eroze není, ale ve skutečnosti k ní dojde. Z mého pohledu má smysl zakročit v případě skutečné erozní události a zejména v případě, že se opakuje a byla zapříčiněna nikoliv například mimořádnými přívalovými dešti, ale špatným hospodařením. Pak je namístě tvrdá sankce, včetně například nuceného zatravnění. Nelze nicméně trestat zemědělce preventivně nebo je trestat za nahodilé incidenty, které nemají v silách ovlivnit. A hlavně Brusel po nás takto přísná pravidla ani nechce a sám zatím směrnicí o zdraví půdy uložil k ledu. Ptám se tedy, proč to vláda dělá?

■ Jak to vypadá s plněním dalších slibů?

S ministry zemědělství a financí se nyní scházíme pravidelně a jednání jsou věcná. Osobně považují za velmi významný příslib ministra Stanjury jako zástupce nejsilnější vládní strany k tomu, že Česká republika nemůže být na své zemědělské přísnější, než nakolik to vyžaduje Evropská unie. Posunuli jsme se ale například také u výplaty zelené nafty, v otázce záloh podpor, které by měly být vy-

pláceny na podzim tohoto roku. A pracovat by se mělo začít na nástroji, který by podpořil provozní financování zemědělců před sklizní, aby nemuseli prodávat za ceny nabízené ve zních, které bývají nejvyšší.

Jsem rád, že diskuse probíhá, ale chce to rychlejší a efektivnější pomoc zejména pro podniky, které se ocitly na okraji propasti. V opačném případě nebude co zachraňovat. Diskuse k protestním akcím sice utichly kvůli probíhajícímu žnímu, ale v žádném případě to neznamená, že by se zemědělci rozhodli, že jim to takto stačí a už jsou spokojeni. Rozčarování zůstalo a mnozí mluví o podzimních protestech. Za pomyslné přiléhaví oleje do ohně lze označit právě zmíněné politické zásahy do pravidel pro hospodaření. Musí se vycházet z požadavků praxe a dodržet při tom slib, že pro české zemědělce nebudou platit přísnější pravidla než pro jejich kolegy z jiných zemí EU

Letošní rok bude pro zemědělce hospodářsky zřejmě nejhorším rokem od vstupu ČR do EU

■ Ministerstvo zemědělství upozorňuje na mimořádnou pomoc a peníze, v čem je tedy problém?

Jsem rád za veškerou podporu sektoru, opravdu jsme. Nevytvářejme nicméně dojem, že když je něco zmedializováno, jsou to najednou nové peníze. Stále platí, že zemědělci letos státu, respektive obcím odvedou dvě miliardy navíc na dani z nemovitých věcí, zároveň ale dostávají na národních dotacích o dvě miliardy méně, než bylo běžné ještě v roce 2022. Ani slibované prostředky do roku 2025 tak nejsou žádné mimořádné peníze, pouze se přiblížíme úrovni, na které jsme byli před několika lety, navíc před historicky vysokou inflací. Slibená pomoc pro zaměstnanost na venkově se státu nepovedla vůbec. Poslední tituly hlásají příliv šesti miliard korun do sektoru na investice. To ale také nejsou nové peníze a jsou do nich zahrnu-

ty i zdroje z budoucích roků, kde naopak budou chybět.

Pro české zemědělce nemůžou platit přísnější pravidla než pro jejich kolegy z jiných zemí EU

Také samotné nastavení podmínek pro toto kolo je pro nás určitým zklamáním, a především je v rozporu se stanoviskem odborného kompromisu. Poslední úpravy pravidel vznikaly opět a pouze na základě politických zásahů. Vypadlo tak bodové zvýhodnění pro podniky zaměstnávající více pracovníků nebo za členství v obdobytových organizacích, což je něco, co podporuje Evropská unie, protože to zvyšuje vyjednávací sílu zemědělců při jednání s odběrateli. A zda budou skutečně podpořeny malé a střední podniky, jak tvrdí ministerstvo? To dokážeme vyhodnotit až s odstupem.

■ Po republice již probíhají první dožínkové slavnosti, jak letošní žně hodnotíte?

Sklizeň probíhala v letošním roce rychleji a v polovině srpna bylo pod střechou téměř 95 procent ploch obilovin a 99 procent řepky. Výsledky ale nejsou nijak povzbudivé, sklizeň řepky je nejhorší za posledních 18 let a sklizeň pšenice druhá nejhorší za 12 let. Nemůže za to pouze razantní pokles výměry, ale i nízké výnosy, které zaostávají za několikaletými průměry. Plošiny poškodila vlna silných mrazů v dubnu, přívalové deště a mistry krupobití v červnu i dešťové srážky a nárazy větru v průběhu července, které způsobovaly poléhání porostů a podmáčení polí, do nichž nebylo možné vjet s kombajny. Omezovala je ochrana porostů. O moc lépe na tom nejsou letos ani plochy se zeleninou či ovocné sady, ovoce a zelenina rovněž utrpěly rozsáhlé škody způsobené mrazy, stejně tak školkařské výpěstky. Abych nebyl jen kritický, zde musím objektivně i ústy ovocnářů poděkovat ministru zemědělství, který pro ně získal evropské (a částečně národní) prostředky, aby měli

šanci letošní rok nějak překlenout.

Vedle horších výnosů nás trápí i nízké výkupní ceny a pokřivená konkurence na evropském trhu kvůli levným dovozům obilovin a olejnin ze třetích zemí, třeba zmíněné Ukrajiny, které sem nekontrolovatelně proudí. Výsledkem této rovnice je obrovská frustrace zemědělců a neochota pokračovat v takovém podnikání. Nutno dodat, že v podobné situaci se nacházejí pěstitelé po celé Evropě. Ostatně je po volbách do Evropského parlamentu, a tím se také vytratil chuť zemědělství na politické úrovni řešit.

■ Takže na Zemi žitelce v Českých Budějovicích nebude co slavit?

Zemědělci vydrželi a i přes řadu nesnází zvládli těžký loňský rok, za což zaslouží poděkování. Dva těžké roky po sobě ale dost možná nezvládnou ani ty lepší zemědělské podniky a chápeme jako svoji povinnost místo oslav spíše bubnovat na poplach. To řekne ministři zemědělství a dalším partnerům na všech jednáních.

Co se týká samotné Živitelky, důvod k oslavám tu určitě je. Letos se uskuteční jubilejní 50. ročník, což je samo o sobě důvodem se ohlédnout a zavzpomínat a poděkovat za dobrou práci a spolupráci. Areál se modernizuje, rozrůstá a každý rok přiláká víc a víc návštěvníků, kterým můžeme ukázat, jak já k nelihosti ministra Výborného s odkazem na svatě přijímání říkám, že české zemědělství je dobré a spasitelné. Jen kdyby podmínky pro nás byly důstojné a spravedlivé. Ačkoliv je to myšleno s nadsázkou, agrosalon Země žitelka je jedinečnou příležitostí pro návštěvníky české zemědělství zažít, vidět a ochutnat a ukázat mu, za co vlastně bojujeme.

Letos proběhne jubilejní 50. ročník agrosalonu Země žitelka, což je důvodem se ohlédnout a zavzpomínat

Mnohé i vzhledem k tomu, jak o nás média někdy referují, určitě překvapí, jak je české zemědělství moderní, ohleduplné vůči životnímu prostředí a jak kvalitní produkci nabízí. Pro návštěvníky jsou jako vždy připraveny nejen ukázky zemědělské techniky a přehlídka hospodářských zvířat, ale zvláštní pozornost je věnována chytrému zemědělství, jehož principy dnes využívá třetina zemědělských podniků. Pozvání samozřejmě tlumočím na naše sobotní Národní dožínky, jejichž součástí je tradiční průvod a celodenní program v Pivovarské zahradě s hudební produkcí a vědomostními soutěžemi o ceny. Naši expozici najdete v pavilonu T po celou dobu výstavy, tedy od 22. do 27. srpna.

Stranu připravil Václav Tuček

Partnerem stránky je

AGRÁRNÍ KOMORA České republiky